

RUIMTELIJK KWALITEITSKADER

Dijkversterking Geertruidenberg Noord en Dombosch

MEI 2026

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
Aanleiding	
Doel Ruimtelijk Kwaliteitskader	
Plangebied	
Leeswijzer	
2. Gebiedsschets	5
2.1 Ondergrond	
2.2 Cultuurhistorie	
2.3 Watersysteem	
2.4 Energie en infrastructuur	
2.5 Recreatie	
2.6 Natuur	
3. Ambities en opgaven	18
3.1 Beleidsanalyse	
3.2 Meekoppelkansen	
3.3 Duurzaamheid	
3.4 Autonome ontwikkelingen	
3.5 Raakvlakprojecten	
4. Visie en leidende principes	25
4.1 Visie	
4.2 Principes Geertruidenberg-Noord	
4.3 Principes Dombosch	
5. Conclusies en aanbevelingen	31

1. INLEIDING

Aanleiding

Waterschap Brabantse Delta is verantwoordelijk voor veiligheid, onderhoud en beheer van de dijken in Midden- en West-Brabant. De dijken worden elke twaalf jaar beoordeeld. Uit de laatste beoordelingsronde in 2020 is gebleken dat circa 26 kilometer van de dijken in Geertruidenberg en langs het Wilhelminakanaal, de Amertak en de Donge niet aan de geldende normen voldoen. Na het uitvoeren van een voorverkenning en trajectaanpak heeft het waterschap in 2023 besloten het reeds bestaande dijkversterkingsproject GEA-WAD op te splitsen in twee afzonderlijke projecten: Geertruidenberg-Noord – Dombosch (GENDO) en Wilhelminakanaal, Amertak en Donge (WAD).

Voor project WAD voert het waterschap een bredere systeemafweging uit, waarbij wordt verkend of de waterveiligheidsopgave anders kan worden opgelost dan via een reguliere dijkversterking. Project GENDO omvat de delen van de dijk die ongeacht de uitkomsten van de (voor)verkenning in project WAD versterkt moeten worden. Deze dijkdelen kunnen vooruitlopend op project WAD al versterkt worden en zijn daarom opgenomen in een afzonderlijk project. Dit ruimtelijk kwaliteitskader heeft alleen betrekking op het dijktraject van project GENDO.

Huidig dijktraject en veiligheidsopgaven.

Doel Ruimtelijk Kwaliteitskader

Een dijk vormt een bepalend element in het landschap. Wijzigingen aan de dijk, bijvoorbeeld vanwege een dijkversterking, dienen daarom goed te worden ingepast. Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) onderschrijft het belang van ruimtelijke kwaliteit en vereist dat een nieuwe dijk minimaal van gelijkwaardige ruimtelijke kwaliteit moet zijn. Dit betekent dat bestaande kwaliteiten zoveel mogelijk behouden moeten blijven of zelfs versterkt dienen te worden, terwijl negatieve effecten beperkt moeten blijven. Het ruimtelijk kwaliteitskader is gedurende de dijkversterking het instrument om de ruimtelijke kwaliteit van de dijk en de omgeving te bewaken.

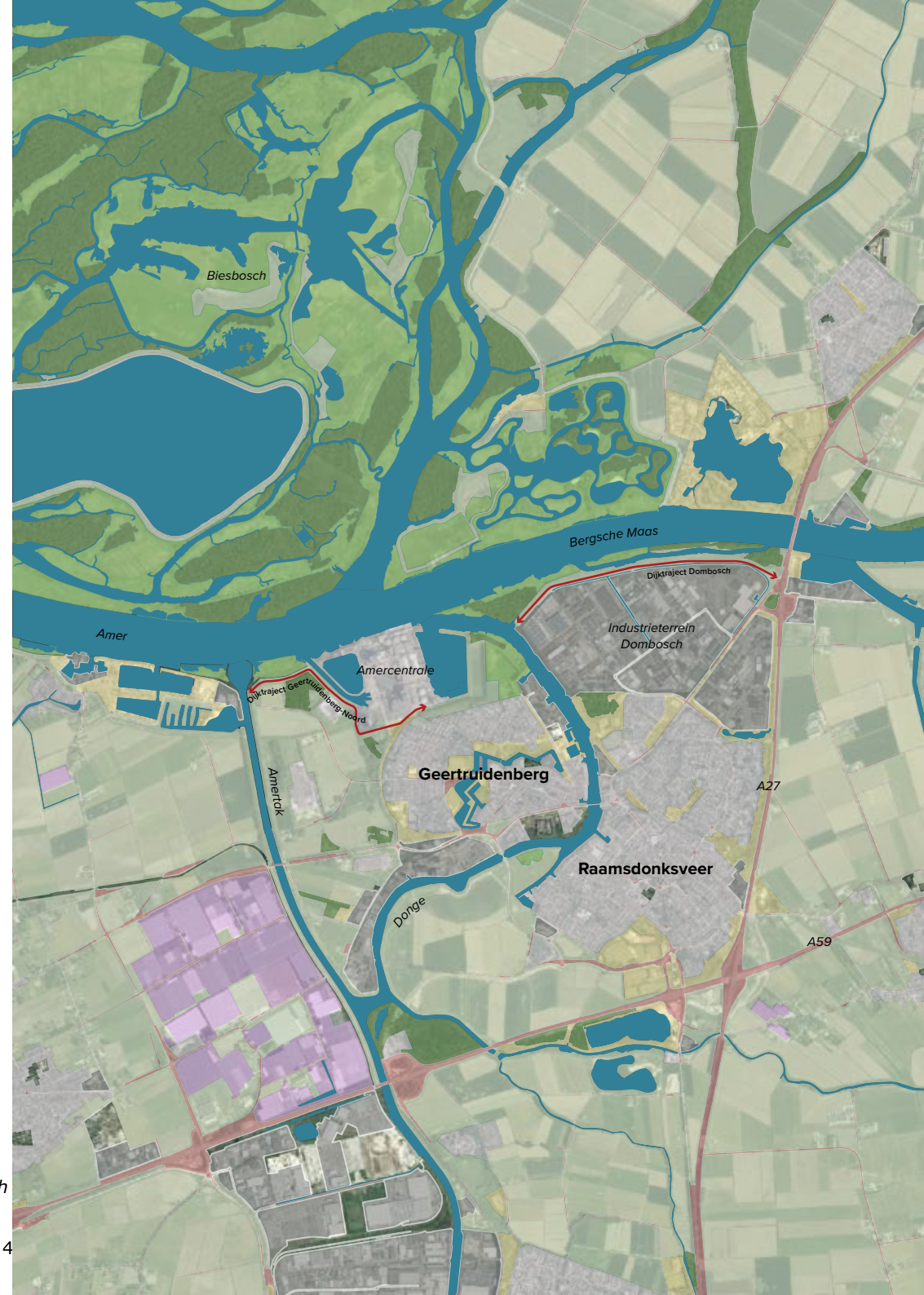
Daarmee vormt het ruimtelijk kwaliteitskader het instrument om binnen het ontwerpproces van de dijk tot een ontwerp te komen die aansluit bij de omgeving. Het ruimtelijk kwaliteitskader vervult daartoe drie functies. Ten eerste heeft het een documentatiefunctie. Voorafgaand aan de dijkversterking worden in het ruimtelijk kwaliteitskader de huidige kwaliteiten zo goed mogelijk vastgelegd zodat deze gewaarborgd blijven. De kwaliteiten worden geanalyseerd en er wordt bepaald hoe hier in het ontwerpproces een goede invulling aan gegeven kan worden. Daarmee vervult het kader ook een inspirerende functie. Tenslotte vervult het ruimtelijk kwaliteitskader een kaderstellende functie. Uit de ruimtelijke kwaliteitsanalyse worden leidende principes geformuleerd. Leidende principes zijn principes die vanuit behoud van ruimtelijke kwaliteit leidend zijn voor de inpassing en beoordeling van alternatieven. Daarmee vormt het ruimtelijk kwaliteitskader één van de aspecten waarop het ontwerp van de dijk gebaseerd wordt.

Plangebied

De figuur hiernaast laat het gebied rondom de dijken Geertruidenberg-Noord en Dombosch zien. De dijktrajecten zijn met een rode lijn aangegeven. De dijken liggen aan de zuidzijde van de Bergsche Maas, die ter hoogte van Geertruidenberg van naam verandert in de Amer. Het project bestaat uit twee deeltrajecten: het deeltraject Geertruidenberg-Noord en deeltraject Dombosch. Tussen deze twee deeltrajecten ligt een dijktraject dat niet binnen de scope van GENDO valt. Het deeltraject Dombosch begint bij de A27 waarna de dijk de Bergsche Maas volgt tot vlak voor de monding van de Donge. De dijk knikt vanaf hier richting het zuiden en volgt vervolgens de Donge. Deeltraject Dombosch eindigt bij deze knik. Deeltraject Geertruidenberg-Noord begint ongeveer ter hoogte van de Amercentrale en loopt vervolgens om de Amercentrale heen, langs het koelwaterkanaal van de Amercentrale parallel aan de Amer. Hier eindigt het deeltraject Geertruidenberg-Noord.

Leeswijzer

Na deze inleiding volgt in hoofdstuk 2 een gebiedsschets die aan de hand van thema's de ruimtelijke kwaliteit van het gebied zoals het nu is schetst. Hoofdstuk 3 beschrijft de ambities en opgaven rondom de dijkversterking. Vigerend beleid van provincie, gemeente en waterschap worden uiteengezet. Daarnaast wordt ingegaan op de duurzaamheidsambities van het waterschap omtrent de dijkversterking en meekoppelkansen. Het vierde en laatste hoofdstuk beschrijft de visie en leidende principes om de ruimtelijke kwaliteit van het gebied in de toekomst te borgen.

2. GEBIEDSSCHETS

In dit hoofdstuk worden de dijktracés Geertruidenberg-Noord en Dombosch beschreven. Van het gebied wordt een gebiedsschets gemaakt aan de hand van de volgende thema's:

- Ondergrond
- Cultuurhistorie
- Watersysteem
- Energie en infrastructuur
- Natuur
- Recreatie

Per thema zijn een toelichting, kenmerkende foto's en een kaartbeeld opgenomen.

2.1 Ondergrond

Geomorfologie

Het landschap is door getijdeinvloed gevormd. De grillige vormen van voormalige krekken zijn zichtbaar op de kaart. Bebouwing heeft zich dan ook gevormd op de hoger gelegen zandgronden.

Bodem

De vorming van het landschap is ook terug te zien in de bodem. Het landschap dat door getijdeinvloed is gevormd bestaat vooral uit vaaggronden met zware zavel en soms een kleilaag. Op delen waar geen getijde- of rivierinvloed is geweest, maar waar de beekdalen hun oorsprong vinden zijn er vooral podzol- en eerdgronden.

Hoogte

Op de hoogtekartaart is de overgang van het lager gelegen getijde- en rivierlandschap naar de hoger gelegen zandgronden goed te zien. Op de overgang van hoog naar laag komt kwel omhoog. Het huidige systeem is gemaakt om water snel af te voeren. Hierdoor heeft water op de hoge gronden geen tijd om in te zijgen en weer omhoog te komen (kwel). De historische kwel was aanzienlijk hoger vergeleken met de huidige kwel.

Op de overgang van de hoge zandgronden naar de lager gelegen kleipolders ligt de Naad van Brabant, een kwelzone waar geïnfiltreerd regenwater vanaf de hoger gelegen zandgronden aan de oppervlakte omhoogkomt. Deze zone ligt ten zuiden van Geertruidenberg, waardoor deze buiten het plangebied valt.

Huidig landgebruik

Ten noorden van Geertruidenberg is de Amercentrale gevestigd naast het Amergebied. De Amercentrale is een buitendijkse elektriciteitscentrale gestookt op biomassa. Rondom de Amercentrale ligt diverse energie-infrastructuur, waaronder hoogspanningslijnen en warmtenettransportbuizen. Hier is ook een 380 kV-station gevestigd.

Het Amergebied ten westen van Geertruidenberg en de Amercentrale is hoofdzakelijk in gebruik als agrarisch gebied. Hier worden onder andere aardappelen, mais en bieten geteeld. Verspreid door het gebied liggen enkele agrarische woningen. Ten zuiden van de Amercentrale (en GENDO-dijk) ligt de woonwijk Geertruidenberg-West. Tegen de dijk ligt een kinderboerderij. In het gebied liggen met name aan de randen kleine bosjes. Het bos tussen de Standhazensdijk en de oksel van de bestaande dijk heeft een NNB-status. Het PNEM-bos is in het verleden als compensatie aangelegd ter behoud van de leefbaarheid van Geertruidenberg. Op het meest westelijke deel van dijktraject staan bomen op/langs de kering. Aan de overzijde van de Amer ligt Natura2000-gebied de Biesbosch.

Het beeld in het Amergebied wordt grotendeels bepaald door energie-infrastructuur, waaronder leidingen voor een warmtenet en een groot aantal hoogspanningsmasten en de koeltoren van de Amercentrale. Centraal in het gebied ligt het 380kV-hoogspanningsstation.

Het bedrijventerrein Dombosch is in gebruik voor kantoorfuncties, logistiek en lichte industrie. Tussen de Bergsche Maas en de dijk liggen natuurgebieden. In het westen ligt natuurgebied Kleine Nieuwe Dombosch. In het oosten ligt een nevengeul. De dijk wordt recreatief gebruikt door wandelaars uit met name de kern Raamsdonksveer en personeel van de bedrijven op het bedrijventerrein.

2.2 Cultuurhistorie

Geertruidenberg

Geertruidenberg is als onderdeel van de Zuiderwaterlinie gelegen aan belangrijke vaarroutes in het grensgebied tussen Brabant en Holland. In 1213 krijgt Geertruidenberg stadsrechten en ontwikkelt het zich als vestingstad. Daarna ontwikkelde de stad zich als belangrijk handelscentrum en werd in 1319 ommuurd. Deze bloeiperiode kwam ten einde door de Sint-Elisabethsvloed van 1421. Door de ligging van de stad in het grensgebied van Holland en Brabant en de ligging aan belangrijke vaarroutes is Geertruidenberg van grote betekenis als front- en vestingstad. De stadsmuren worden dan ook vervangen door vestingwerken en tijdens de Tachtigjarige Oorlog is hevig gevochten om de stad.

Zuiderwaterlinie

Het gebied ligt op de overgang van zee naar rivier en kent een lange historie met water. De historische dijkenkaart (figuur op deze pagina) laat zien dat dit gebied verschillende dijken heeft gekend. Daarnaast is dit gebied onderdeel van de Zuiderwaterlinie. Vestingbouwer Menno van Coehoorn ontwierp eind 17e eeuw een stelsel van waterlinies met forten in Brabant om Holland te verdedigen. Dit gebeurde door middel van inundatievelden, velden die onder water werden gezet zodat de vijand op afstand bleef. Dit vergde militaire precisie, te veel water betekende dat de vijand met schepen overstak en bij te weinig water liep de vijand naar de overkant. Door stuken land gecontroleerd onder water te zetten, was Holland de vijand te slim af.

Geertruidenberg en Breda waren allebei belangrijke vestingsteden. Dit is nog terug te zien in de muren, grachten en lunetten. Het gebied tussen Breda en Geertruidenberg was een zwakke schakel in de verdedigingslinie doordat het zo hoog lag. Inundatie werkte hier dus eigenlijk niet. Daarom vind je hier in het bijzonder allerlei schansen en linies op het land, vooral bij Terheijden en Den Hout. De riviertjes waren belangrijk voor de verbinding met andere delen van de Zuiderwaterlinie. De laatste toevoeging aan de Zuiderwaterlinie bij Geertruidenberg was fort Lunet aan de Donge, bij Raamsdonksveer in 1839. Aan het eind van de negentiende eeuw verliest de Zuiderwaterlinie haar functie definitief. De sporen van de Zuiderwaterlinie en de rijke historie van Geertruidenberg zijn nog steeds zichtbaar in het landschap, met onder andere het historische centrum van Geertruidenberg en fort Lunet. Vandaag de dag is de vestingstad van Geertruidenberg een beschermd stadsgezicht.

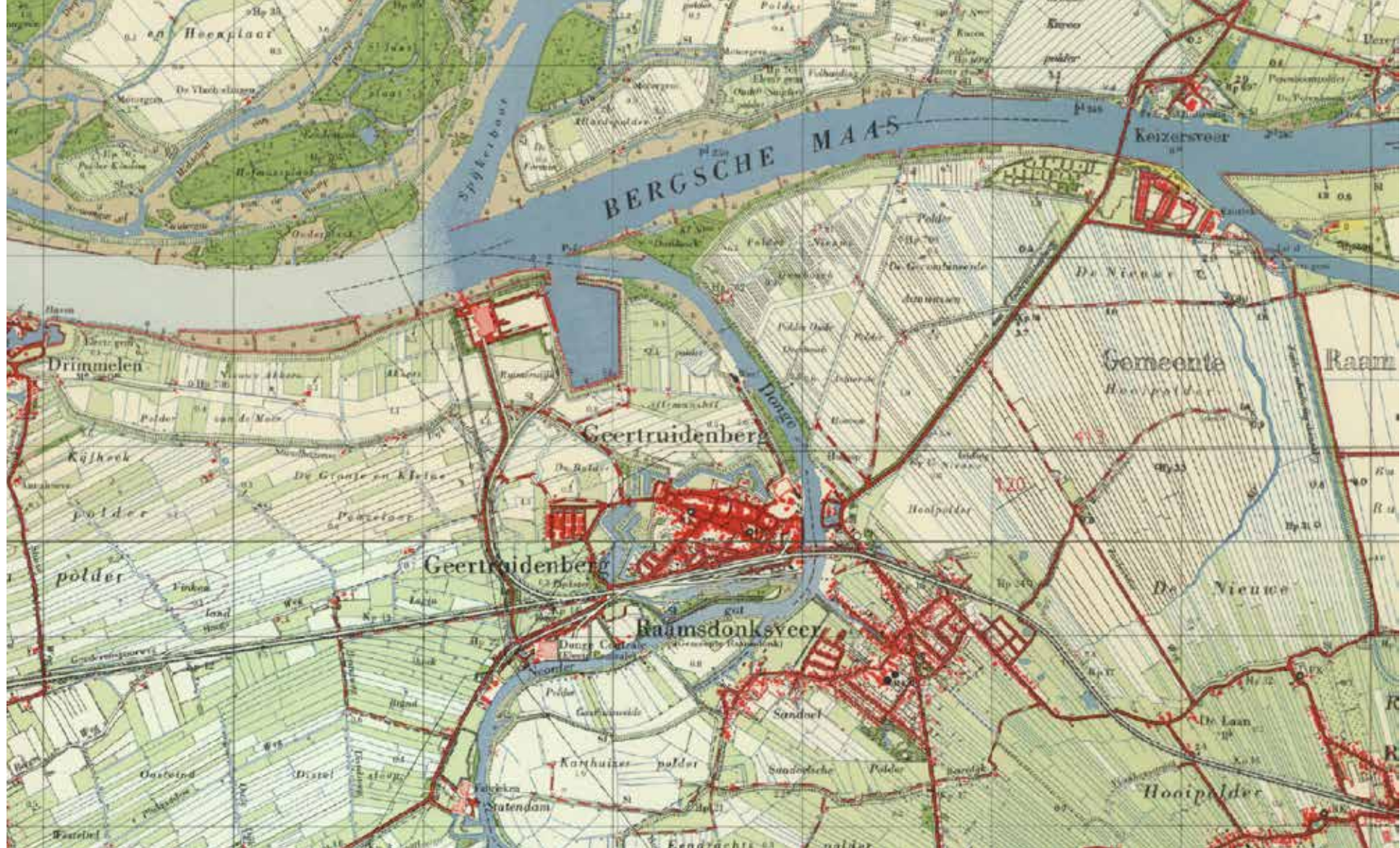
Standhazensedijk

Bij het dijktraject Geertruidenberg ligt de Standhazensedijk. Deze dijk is onderdeel geweest van de Zuiderwaterlinie. In de Standhazensedijk lagen diverse sluizen, deze konden worden gebruikt om het poldergebied te inunderen.

Historisch traject van de Zuiderwaterlinie

Rond 1960

Na de Tweede Wereldoorlog breidt Geertruidenberg uit ten westen en later ten noorden van de stadsmuren. Ten noorden van de vestingstad wordt de Amercentrale gebouwd. Ook wordt een aanvoerhaven bij de elektriciteitscentrale aangelegd. In 1952 levert eenheid 1 voor het eerst elektriciteit. De centrale wordt in de jaren daarna gestaag uitgebreid. Daarnaast groeit Raamsdonksveer uit tot de grootste kern binnen de gemeente Raamsdonk. In de jaren zestig worden de snelwegen A27 en A59 aangelegd. Dankzij de ontsluiting via de nieuwe snelwegen verbetert de relatieve ligging van Raamsdonksveer aanzienlijk, waardoor het dorp verder blijft groeien. Vanaf de jaren zeventig start de ontwikkeling van bedrijventerrein Dombosch direct naast de A27. Door de jaren heen breidt het bedrijventerrein uit richting de Bergsche Maas. In het noorden bij Keizersveer (naast de huidige brug van de A27) lag vanaf 1952 de Pontonnierskazerne, in ieder geval ten oosten (buiten plangebied). Ten westen lag ook een gedeelte dat bij de kazerne lijkt te horen. De kazerne heeft destijds invloed gehad op Geertruidenberg.

Rond 1999

In de jaren negentig wordt ten westen van het Amergebied de 'Amertak' gegraven om het Wilhelminakanaal direct te doen aansluiten op de Amer in plaats van via de Donge. Door de aanleg van het kanaal wordt het Amergebied strak begrensd en worden de gemeente Drimmelen en Geertruidenberg fysiek van elkaar gescheiden. Rondom de Amertak vindt verdere industrialisatie plaats, met ook glastuinbouw. De Amercentrale breidt uit met eenheid 9 (1993) waarvoor eenheden 1 t/m 3 gesloopt worden. Vanaf de jaren tachtig levert de Amercentrale ook warmte aan een warmtenet dat tot Breda en Waalwijk reikt. De ontwikkeling van Raamsdonksveer en bedrijventerrein Dombosch zet in de jaren negentig door. In 1997 fuseren de gemeenten Raamsdonk en Geertruidenberg tot de gemeente Geertruidenberg. Rond deze tijd sluit de Pontonnierskazerne.

Sinds de ingebruikname van eenheid 9 (1993) vinden geen uitbreidingen meer plaats van de Amercentrale. Na al jaren als back-up centrale te hebben gefungeerd sluit de Dongecentrale in 2011 definitief. Met de sluiting van eenheid 8 is sinds 2015 alleen nog eenheid 9 van de Amercentrale in gebruik. Deze eenheid is vanwege de energietransitie omgebouwd van kolengestookte eenheid naar een biomassacentrale. Tegelijkertijd wordt vanwege de energietransitie volop geïnvesteerd in het hoogspanningsnet. Het aantal hoogspanningsmasten en de omvang van de aanwezige trafostations in het Amergebied nemen hierdoor toe, waardoor het Amergebied een sterker industrieel karakter krijgt.

Begin 2000 wordt bij Dombosch een nevengeul aangelegd bij de Bergsche Maas. De dijk wordt hiervoor deels verlegd richting Dombosch. Het bedrijventerrein is begin 2000 volledig uitgegeven en kan niet meer uitbreiden buiten de bestaande contouren. De dijk vormt een harde grens in het landschap: binnendijs een industrieel landschap, buitendijs een natuurlijk landschap van bos en water.

2.3 Watersysteem

Het systeem bestaat grofweg uit drie wateren. Deze zijn door de jaren heen aangepast, verlegd en gekanaliseerd. De dijken spelen daarbij een grote rol voor het huidige watersysteem.

Bergsche Maas

Ter hoogte van Geertruidenberg verandert de Bergsche Maas van naam in 'de Amer'. De Maas is een regenrivier en kenmerkt zich door lage afvoeren in de zomer en piekafvoeren bij hoogwater.

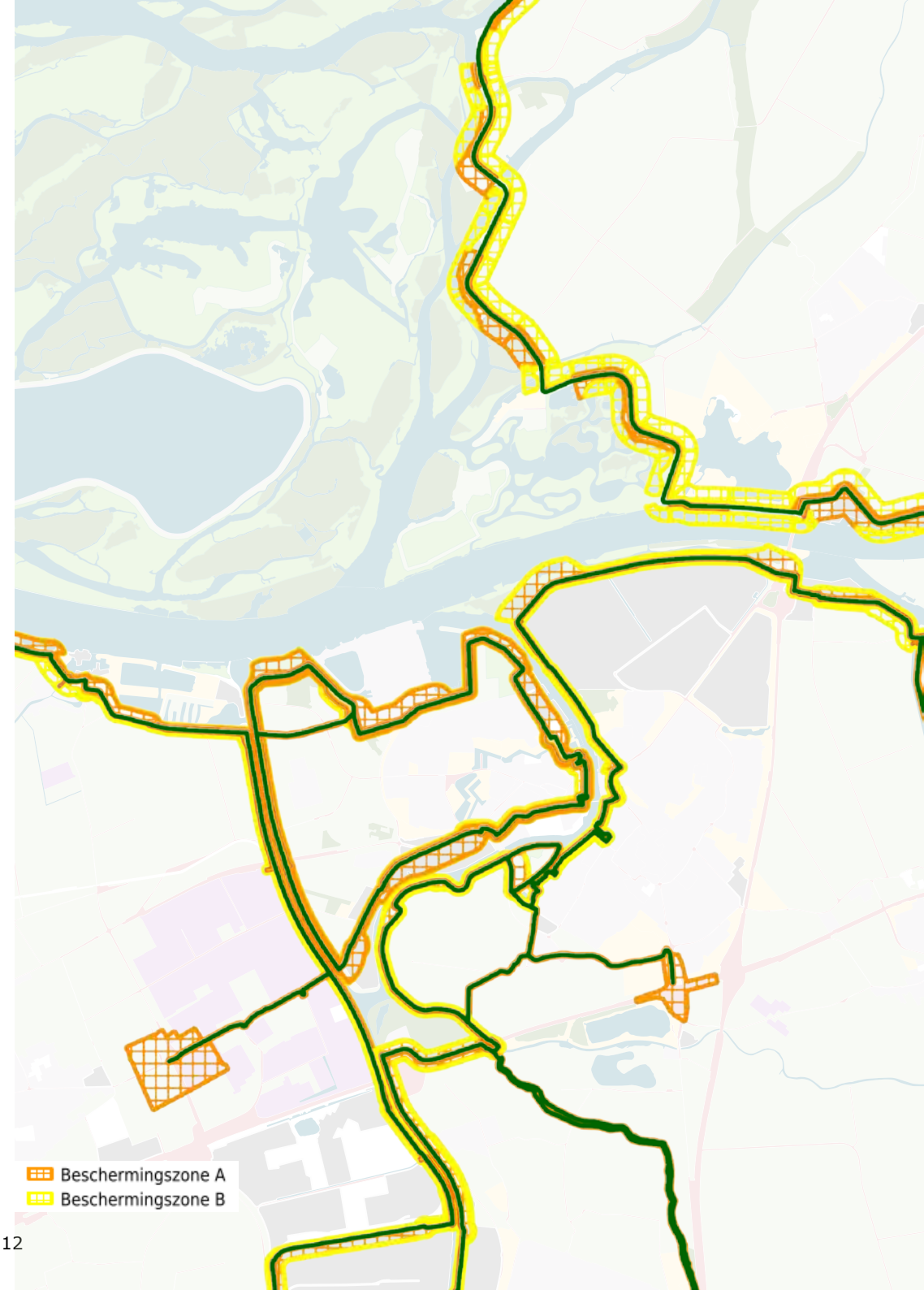
De Bergsche Maas is een gegraven Maastraject dat in 1904 officieel in gebruik is genomen. Tot die tijd kwam de Maas bij Woudrichem in de Boven Merwede uit. Dit ter voorkoming van overstromingen in het Land van Heusden en Altena en delen van Gelderland en Noordost-Brabant.

Beekstelsel van de Donge

Geertruidenberg en Raamsdonksveer worden van elkaar gescheiden door de Donge. De Donge voerde in het verleden als beek water af vanaf de hoge Brabantse zandgronden. Door de eeuwen heen is sterk ingegrepen in het stelsel van de Donge. Vandaag de dag maakt de Donge bij Raamsdonksveer en Geertruidenberg onderdeel uit van de Beneden-Donge.

Amertak

De Amertak verbindt het Wilhelminakanaal met de Amer. De Amertak is in 1993 opgeleverd zodat scheepvaart geen gebruik meer hoefde te maken van het Dongetraject tussen Geertruidenberg en Raamsdonksveer.

2.4 Energie en infrastructuur

Sinds de ingebruikname van de Dongecentrale in 1919 is Geertruidenberg ontwikkeld tot een belangrijk knooppunt in de elektriciteitsinfrastructuur. Vandaag de dag wordt nog altijd elektriciteit opgewekt in de Amercentrale, waarvan alleen eenheid 9 nog in bedrijf is. De Amercentrale draait volledig op biomassa. De centrale levert op dit moment warmte aan het warmtenet Midden- en West-Brabant dat reikt tot aan Breda en Tilburg. Deze levering stopt in 2027.

In het Amergebied tussen de voormalige Dongecentrale en de Amercentrale komen diverse boven- en ondergrondse hoogspanningslijnen (380kV en 150kV) bij elkaar. Door het gebied lopen bovengronds ook transportbuizen van het warmtenet. Het Amergebied heeft door de hoogspanningslijnen, de Amercentrale en het warmtenet een industrieel karakter. Door de energietransitie neemt de vraag naar (duurzame) elektriciteit en warmte toe. De energie-infrastructuur in Geertruidenberg blijft daarom in ontwikkeling, wat het industriële karakter van o.a. het Amergebied versterkt.

Realisatie VAWOZ/Nederwiek 3

Aanlanding van een 525kV kabel ter hoogte van Geertruidenberg en de bouw van een converterstation in het Amergebied aan de Standhazensedijk in Geertruidenberg.

RWE Amer energiehub

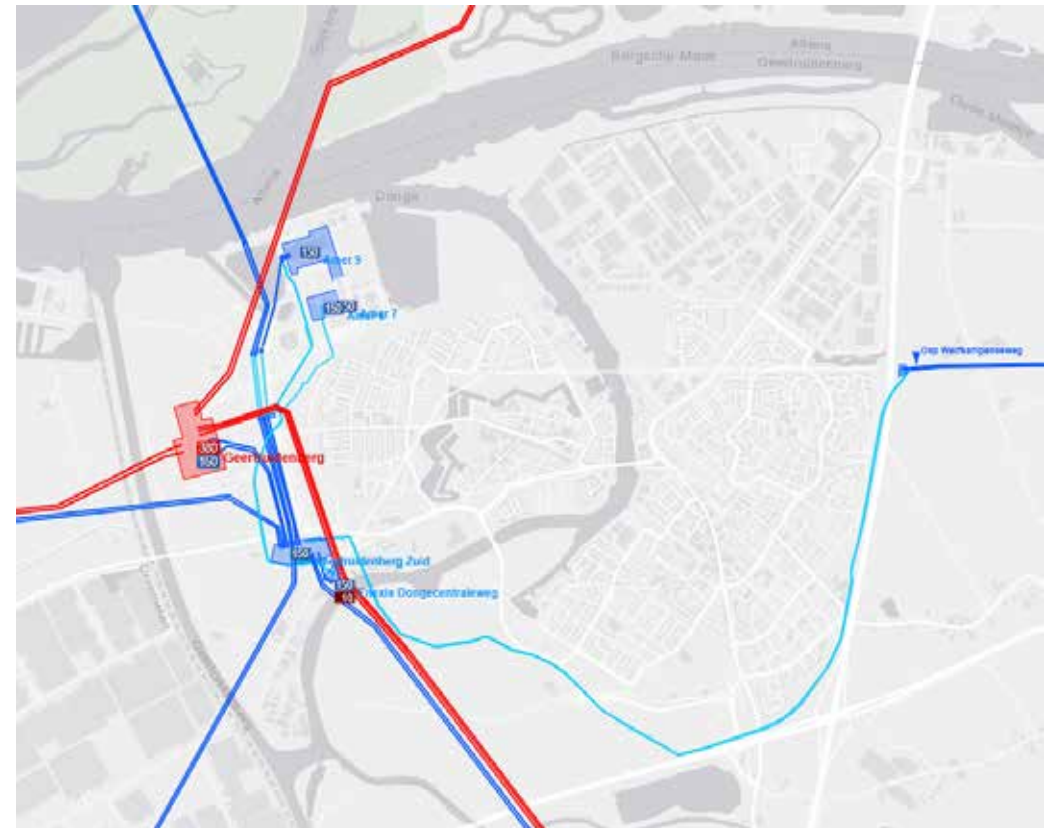
Elektriciteitsproducent RWE onderzoekt mogelijkheden van duurzame elektriciteitsproductie op de terreinen van en rond de Amercentrale.

Realisatie 380kV verbinding Geertruidenberg - Krimpen a/d IJssel of Crayenstein

TenneT realiseert naar verwachting vanaf 2029 een nieuwe bovengrondse 380kV-verbinding tussen Geertruidenberg en Krimpen a/d IJssel of Crayenstein. Alle mogelijke tracés worden verbonden met het huidige 380kV station in het Amergebied en zullen het Amergebied daarom doorkruisen.

Realisatie 380kV verbinding ZWO (realisatie 2025-2034)

Ten westen van de Dongecentrale realiseert TenneT de Zuid-West 380 kV Oost-verbinding. Deze ontwikkeling valt buiten het plangebied van GenDo maar versterkt het industriële karakter van het Amergebied.

Netkaart hoogspanningsnet bij Geertruidenberg
(Hoogspanningsnet.com, Netkaart V6.5)

2.5 Recreatie

Geertruidenberg-Noord/Amergebied

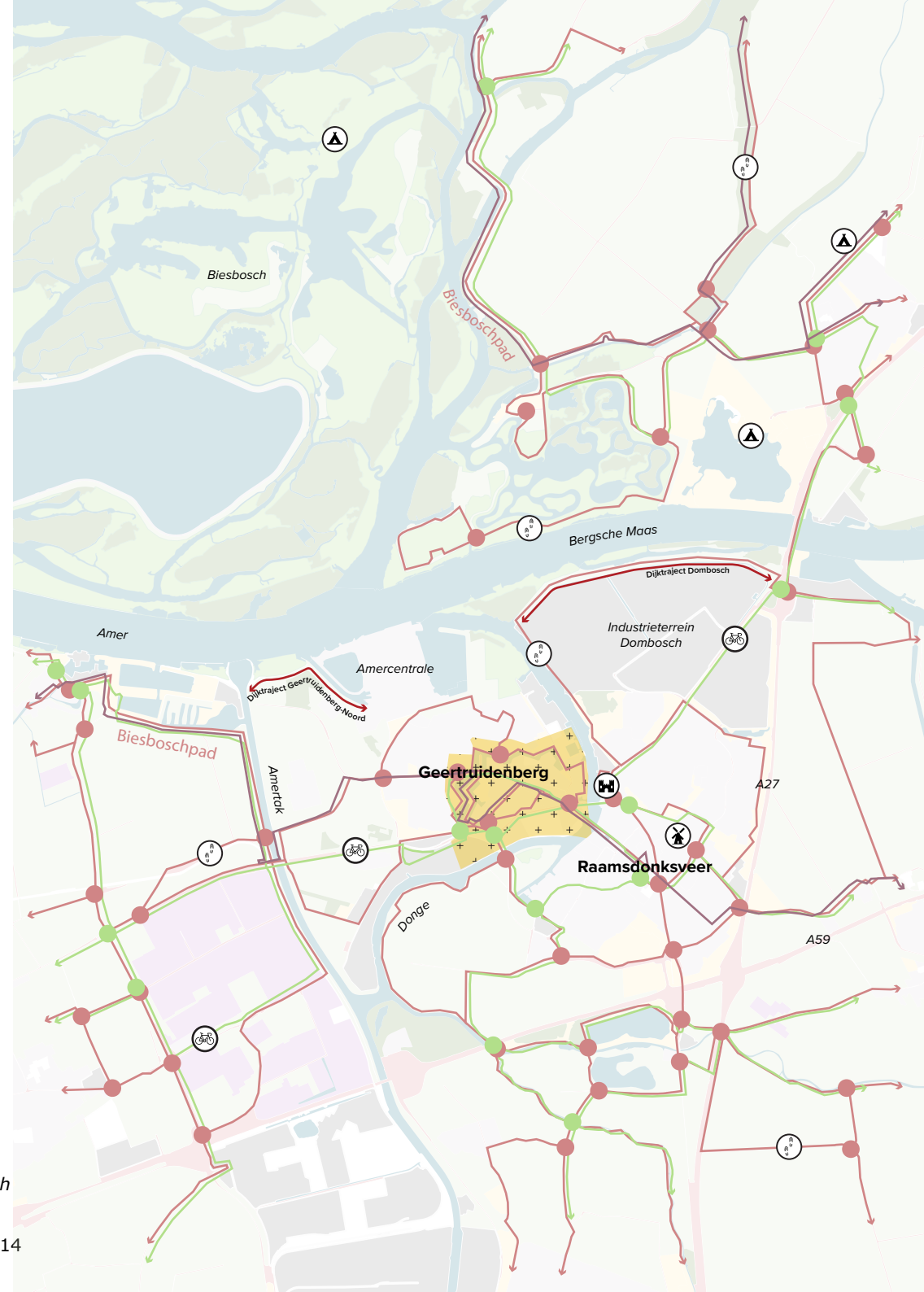
Het Amergebied ten westen van Geertruidenberg wordt door bewoners uit de gemeente gebruikt om te recreëren. Daarnaast is het afwateringskanaal bij de Amercentrale een populaire locatie voor vissers, hoewel vissen hier niet is toegestaan. De dijk bij Geertruidenberg-Noord is in principe niet opengesteld voor wandelaars. Uit de ervaring van beheerders blijkt dat wandelaars en vissers de dijk weldegelijk gebruiken voor recreatie. Inwoners uit Geertruidenberg gebruiken het Amergebied ook voor recreatie. Door het gebied loopt een regionale wandelroute. De gemeente werkt aan een toekomstvisie voor het Amergebied, waarin recreatie een prominente(re) rol krijgt. De stad Geertruidenberg heeft dankzij het historische karakter (waaronder de historische Markt) veel potentieel voor toerisme. De verbinding met het Amergebied kan dit potentieel versterken.

Doordat de Bergsche Maas/Amer achter hoge dijken liggen zijn deze niet 'beleefbaar' vanuit de kernen. De uiterwaarden zijn (vrijwel) niet toegankelijk voor publiek en worden daarom niet gebruikt voor recreatie.

Dombosch

De dijk bij Dombosch is voor wandelaars toegankelijk en wordt voornamelijk gebruikt door werknemers van het naastgelegen bedrijventerrein en inwoners van Raamsdonksveer. De dijk maakt onderdeel uit van een regionaal wandelroutenetwerk. In de toegangspoorten zijn doorgangen voor wandelaars gemaakt.

Recreatieve routes Geertruidenberg-Noord en Dombosch

2.6 Natuur

Nationaal Park De Biesbosch

Nationaal Park De Biesbosch (Natura 2000) vormt een uitgestrekt zoetwatergetijdengebied met een afwisseling van rivieren, kreken, grienden en eilanden. Het landschap wordt gekenmerkt door dynamiek: waterstanden en stroming zorgen continu voor verandering. Dit maakt het gebied ecologisch zeer waardevol. De Biesbosch herbergt een grote biodiversiteit en is van nationaal belang als leefgebied voor watervogels, vissen en zoogdieren. Het gebied fungeert bovendien als natuurlijke waterbuffer en speelt een belangrijke rol in waterveiligheid en klimaatadaptatie.

Dijktraject Geertruidenberg-Noord

Langs de Bergsche Maas, vlakbij de kruising met de Amertak, zijn natuuroevers ingericht die bestaan uit gemaaid rietland, afgewisseld met randen van riet, ruigte en struweel. Deze zones vormen een geleidelijke overgang van water naar land en verhogen de ecologische kwaliteit van de oever. Het rietland biedt ruimte aan insecten en vogels, terwijl de ruigte en het struweel zorgen voor schuil- en broedgelegenheid voor onder andere vogels, muizen en salamanders. De natuuroevers dragen bij aan biodiversiteit en versterken de natuurlijke uitstraling van het industriële rivierlandschap.

Dijktraject Dombosch

De Kleine Nieuwe Dombosch is een relatief jong, kleinschalig maar waardevol natuurgebied dat direct verbonden is met het omliggende rivierenlandschap. Het gebied bestaat voornamelijk uit rivier- en beekbegeleidend bos, waar de invloed van water goed zichtbaar is. Door periodieke overstroming ontstaat een gevarieerd en structuurrijk bosmilieu. Deze overgangszone tussen water en land biedt rust, voedsel en beschutting voor diverse diersoorten en draagt bij aan de ecologische samenhang tussen de Biesbosch en het achterliggende landschap.

Naast de natuurgebieden langs de dijken, maakt de dijk bij Geertruidenberg-Noord en delen van de dijk van Dombosch deel uit van het Natuurnetwerk Brabant.

De onderstaande luchtfoto's geven een ruimtelijke samenvatting van de belangrijkste waarden en kenmerken die in de gebiedsschets zijn geïdentificeerd. De foto's tonen hoe het dijktraject is ingebed in zijn omgeving: van de aangrenzende natuurgebieden en de groene uitstraling van de dijk zelf, tot

cultuurhistorische elementen zoals de oude liniedijk en het dijkhuisje. Samen vormen deze elementen het vertrekpunt voor de leidende principes en de aanbevelingen in dit ruimtelijk kwaliteitskader.

Ruimtelijke kwaliteiten dijktraject Dombosch (Foto: Waterschap Brabantse Delta)

Ruimtelijke kwaliteiten dijktraject Geertruidenberg-Noord (Foto: Waterschap Brabantse Delta)

3. AMBITIES EN OPGAVEN

Hoofdstuk 3 beschrijft de ambities en opgaven rondom de dijkversterking. Vigerend beleid van provincie, gemeente en waterschap worden uiteengezet. Daarnaast wordt ingegaan op de duurzaamheidsambities van het waterschap omtrent de dijkversterking en meekoppelkansen. In tegenstelling tot hoofdstuk 2 dat ingaat op het landschap, gaat hoofdstuk 3 meer in op de context en beleid rondom de opgave.

3.1 Beleidsanalyse

Ruimtelijk Voorstel Brabant 2050

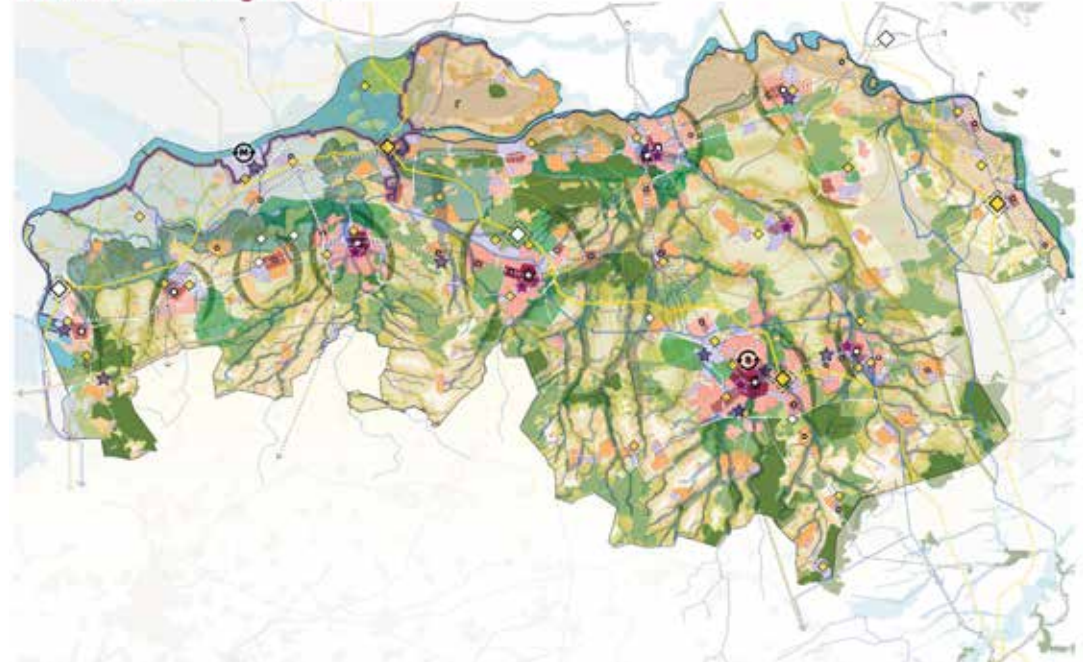
Het Ruimtelijk Voorstel Brabant 2050 zet sterk in op een toekomstbestendige inrichting van de provincie, waarbij water en bodem sturend zijn voor ruimtelijke keuzes. Waterveiligheid vormt daarbij een randvoorwaarde voor verdere ontwikkeling. Het voorstel benadrukt het belang van ruimte voor rivieren, waterberging en natuurlijke overstromingsgebieden, met name in het rivierengebied en de laaggelegen delen van Brabant. Deze aanpak draagt bij aan zowel veiligheid als ruimtelijke kwaliteit.

Binnen het voorstel wordt natuurontwikkeling nadrukkelijk gekoppeld aan wateropgaven. Robuuste en samenhangende natuurgebieden zijn nodig om ecosystemen veerkrachtig te houden en om natuurlijke processen, zoals waterberging en -zuivering, te ondersteunen. Het versterken van natte natuur, beekdalen en riviergebonden landschappen krijgt prioriteit. Daarbij wordt ingezet op het verbinden van bestaande natuurgebieden en het verbeteren van overgangen tussen water en land, wat bijdraagt aan biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Cultuurhistorie wordt in het Ruimtelijk Voorstel Brabant 2050 gezien als een drager van ruimtelijke identiteit en een belangrijke kwaliteit van het landschap. Historische structuren zoals dijken, oude waterlopen, verkavelingspatronen en voormalige griend- en rivierlandschappen geven richting aan toekomstige ontwikkelingen. Het voorstel benadrukt dat nieuwe ingrepen moeten voortbouwen op deze bestaande structuren, zodat de leesbaarheid van het landschap behouden blijft.

De Zuiderwaterlinie vormt een belangrijk cultuurhistorisch raamwerk binnen het ruimtelijk beleid voor deze regio. Geertruidenberg neemt hierin een strategische positie in als historische vestingstad, waarbij waterbeheer en verdediging nauw met elkaar verweven zijn. Dijken, inundatiegebieden, waterlopen en vestingwerken vertellen het verhaal van eeuwenlange omgang met water. Het Ruimtelijk Voorstel benadrukt dat deze structuren niet alleen behouden moeten blijven, maar ook richtinggevend kunnen zijn voor toekomstige ruimtelijke ingrepen.

Ontwikkelrichting 2050

Ruimtelijk voorstel Brabant 2050

Ontwikkelvisie Zuiderwaterlinie (2018)

Water speelt in de visie een centrale rol. Historische inundatiegebieden, waterlopen en dijken worden gezien als aanknopingspunten voor actuele vraagstukken rondom waterveiligheid en klimaatadaptatie. Door deze structuren te benutten en te versterken, kan ruimte voor water worden gecombineerd met landschappelijke en ecologische kwaliteit.

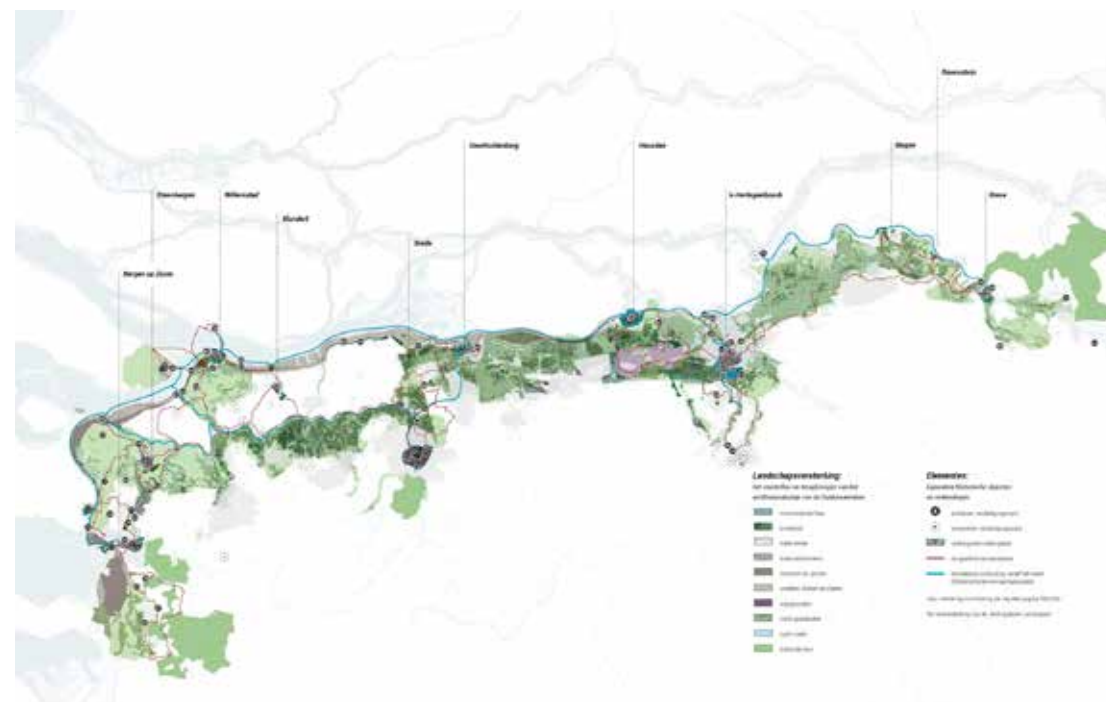
Daarnaast benadrukt de ontwikkelvisie het belang van het behoud en de beleefbaarheid van cultuurhistorische waarden, zoals vestingsteden, forten en waterstaatkundige elementen. Deze structuren vormen dragers van identiteit en geven richting aan nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, waarbij de historische samenhang van het landschap herkenbaar blijft.

Voor de Zuiderwaterlinie Inspiratieatlas heeft Studio Marco Vermeulen (SMV) voor de vijf stellingen regionale gebiedsvisies ontwikkeld. Voor de stelling Breda-Geertruidenberg worden de volgende verbeterpunten genoemd:

- het aanbieden van aantrekkelijke routes tussen stedelijke gebieden en het buitengebied;
- het organiseren van een goede samenwerking tussen ondernemers en eigenaren;
- het optimaliseren van de belevingswaarde en onderhoud van bestaande veldwerken en het ontwikkelen of reconstrueren van oorspronkelijke waarden.

Voor het aanleggen van fietsroutes worden de volgende concrete voorstellen gedaan in het plangebied:

- een nieuwe route tussen Drimmelen en Geertruidenberg over de Amertak (Standhazensedijk);
- een fietsroute langs de Slikpolder aan de noordzijde van Geertruidenberg;
- een route langs de Donge tussen Raamsdonkveer en Raamsdonk, met passages onder de A59 en A27.

Ontwikkelvisie Zuiderwaterlinie

Omgevingsvisie Geertruidenberg (2021)

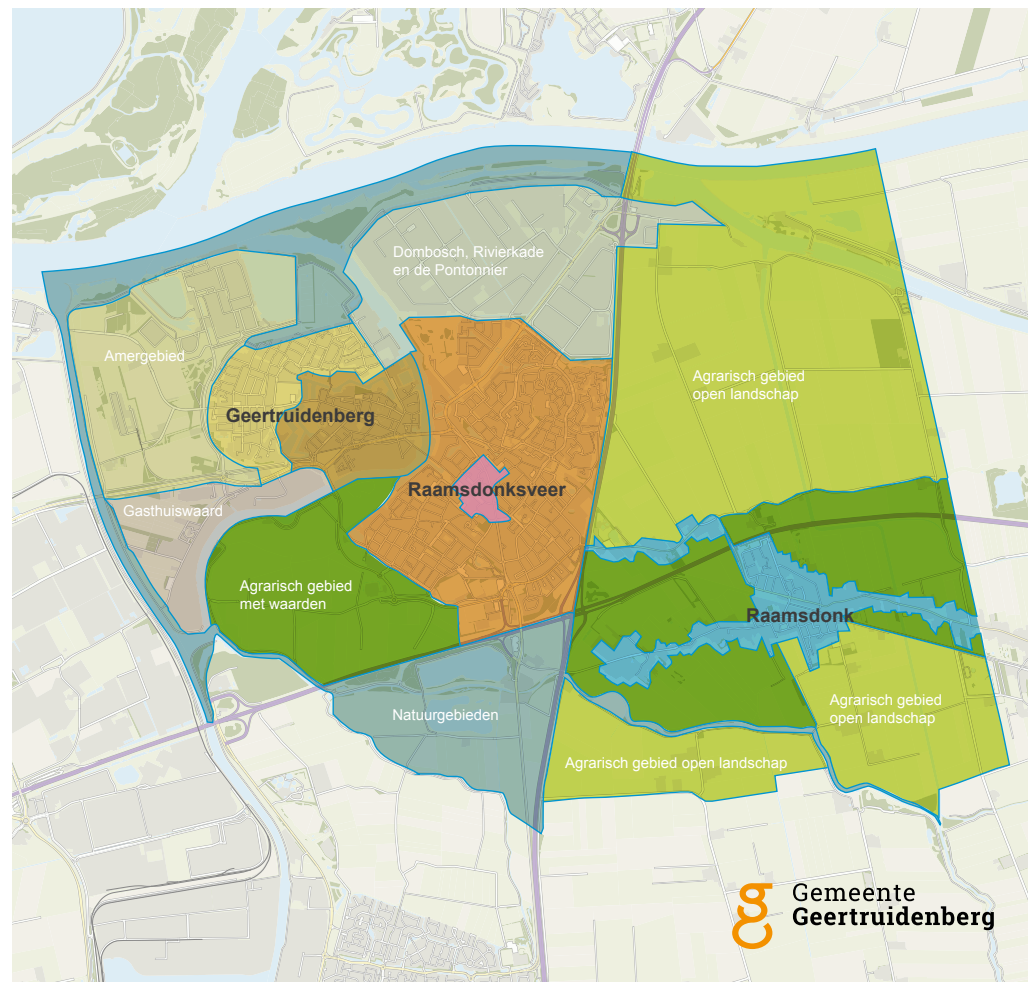
De Omgevingsvisie Geertruidenberg beschrijft de strategische koers van de gemeente voor de inrichting en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving op de lange termijn. De visie benadrukt een integrale benadering waarbij thema's zoals natuur, water, cultuurhistorie, landschap en klimaatadaptatie samenhangend worden beschouwd.

Natuur en groen worden gezien als belangrijke dragers van leefkwaliteit, biodiversiteit en klimaatbestendigheid. Hierbij ligt de focus op het versterken van groenblauwe structuren, het verbeteren van ecologische verbindingen en het creëren van aantrekkelijke verblijfs- en recreatiemogelijkheden. Water krijgt een centrale rol, zowel als functioneel element voor waterveiligheid en klimaatadaptatie, als voor beleving en ecologische waarde.

Cultuurhistorische elementen en erfgoed worden erkend als identiteitsdragende van de gemeente. Vestingstructuren, historische dorpskernen en watergerelateerde landschapselementen worden behouden en waar mogelijk versterkt, zodat ruimtelijke ontwikkelingen passen binnen het bestaande karakter van de gemeente.

Daarnaast richt de visie zich op het versterken van de recreatieve en toeristische kwaliteit van de gemeente, door de beleving van natuur en cultuur te verbinden met wandel- en fietsroutes, waterrecreatie en beleefbare landschappen. De nabijheid van de Biesbosch en de Bergsche Maas biedt grote kansen voor waterrecreatie.

Samengevat biedt de Omgevingsvisie een kader voor een duurzame, robuuste en herkenbare leefomgeving, waarin natuur, water en cultuurhistorie elkaar versterken en bijdragen aan de kwaliteit van wonen, werken en recreëren.

De omgevingsvisie van Geertruidenberg is ingedeeld in deelgebieden. Linksboven deelgebied Amergebied, boven in het midden deelgebied Dombosch

---

3.2 Meekoppelkansen

Project GENDO richt zich primair op de dijkversterkingsopgave. Het waterschap staat daarbij open voor het verkennen van meekoppelkansen als deze door derden ingediend worden. Meekoppelkansen zijn initiatieven die niet expliciet bijdragen aan de dijkversterkingsopgave, maar wel meerwaarde bieden voor het gebied. De voorwaarden voor meekoppelkansen zijn opgenomen in de Notitie reikwijdte en detailniveau.

Uiteindelijk neemt het waterschap een besluit over het wel of niet meenemen van meekoppelkansen in het project.

3.3 Duurzaamheid

Bij een dijkversterking wordt het zogeheten 'Ambitiweb' van het waterschap gebruikt om duurzaamheidsambities in het project gezamenlijk vast te leggen en te structureren. Het instrument helpt om per thema – circulair, klimaatneutraal, energieneutraal, schoon en emissieloos bouwen, biodiversiteit, klimaatadaptatie – bewust te kiezen welk ambitieniveau wordt nagestreefd.

De duurzaamheidsdoelstellingen voor project GENDO worden gedurende de verkennings- en planuitwerkingsfase geconcretiseerd aan de hand van het ambitieweb.

3.4 Autonome ontwikkelingen

Verbinding aanlanding wind op zee (VAWOZ) / Nederwiek 3

Het Rijksprogramma VAWOZ onderzoekt mogelijke kabeltracés om windenergie van zee naar het vasteland te transporteren. Eén van deze kabeltracés is Nederwiek 3. In januari 2025 heeft de minister van Klimaat en Groene Groei het voorkeursalternatief voor Nederwiek 3 vastgesteld. Dit voorkeursalternatief bestaat uit een kabelroute door de binnenwateren die aanlandt ter hoogte van de Standhazensedijk in Geertruidenberg. Aan de Standhazensedijk wordt ook een converterstation gebouwd.

Beoogde aanlandingslocatie kabeltracé Nederwiek 3 en converterstation aan de Standhazensedijk te Geertruidenberg

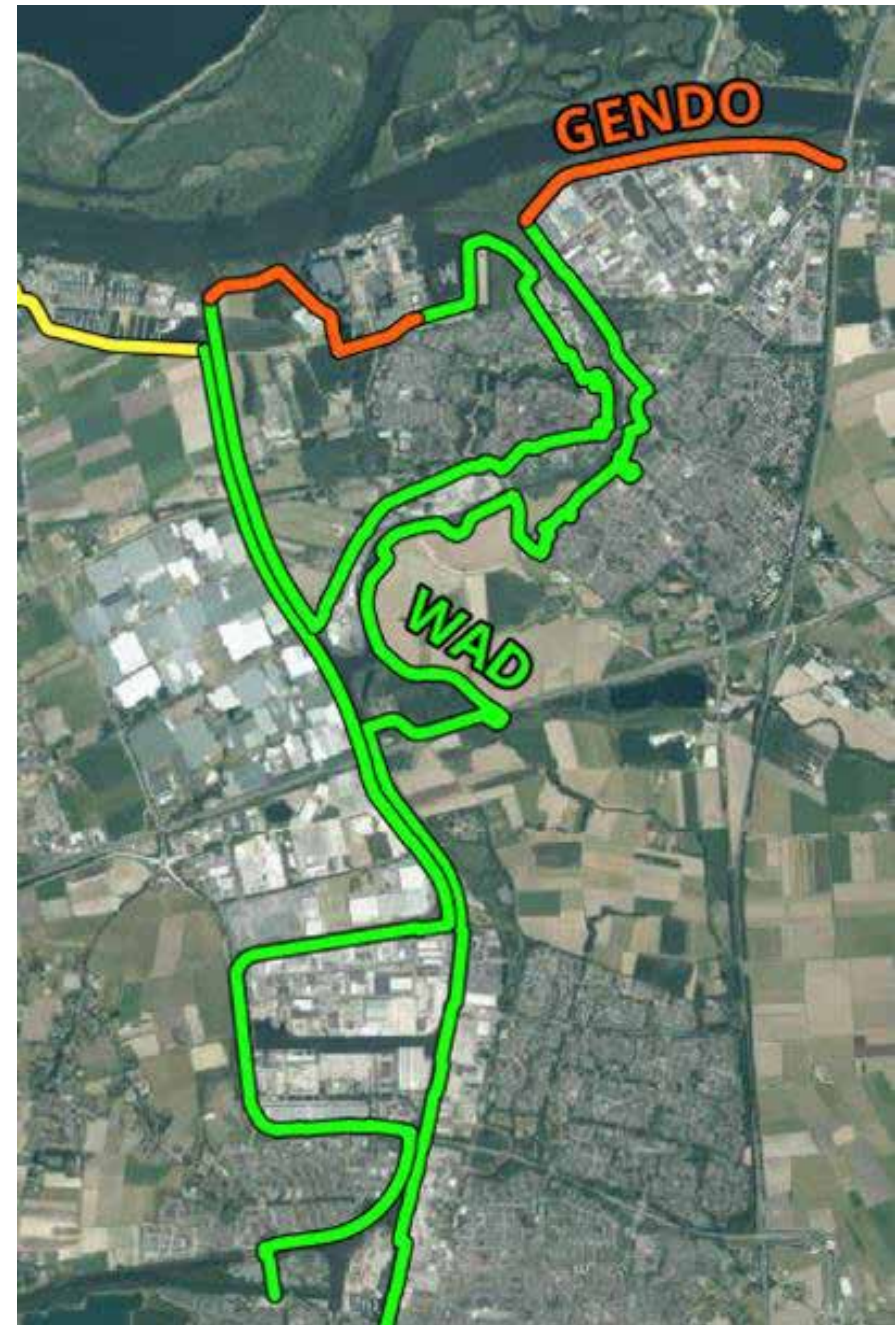
3.5 Raakvlakprojecten

Dijkverbetering Wilhelminakanaal, Amertak, Donge (WAD)

Zoals vermeld grenst het project GENDO aan het dijkversterkingsproject Wilhelminakanaal, Amertak en Donge (WAD). Net als bij project GENDO voldoen delen van het dijktraject van project WAD niet aan de norm. Het waterschap onderzoekt hier of de opgave ook op een andere manier kan worden opgelost dan een reguliere dijkversterking. Daarvoor wordt onderzoek gedaan naar onder andere het plaatsen van dynamische keermiddelen bij de Amertak en de Donge. In het geval van een alternatieve oplossing ontstaat ruimte voor nieuwe ontwikkelingen in het gebied langs de dijk. Hiervoor wordt een ruimtelijk gebiedsperspectief WAD opgesteld. De dijklichamen van project WAD en GENDO zijn met elkaar verbonden en de dijken behoren deels tot hetzelfde normtraject (34a-1). De knip tussen GENDO en WAD is gemaakt zodat GENDO relatief zelfstandig de projectfasen kan doorlopen. Bij de realisatie van WAD is het van belang dat het ontwerp aansluit op de dijk bij Geertruidenberg-Noord.

Behalve hierboven genoemde raakvlakprojecten spelen diverse andere ontwikkelingen nabij het projectgebied GENDO. Voorbeelden zijn de uitbreiding van het 380kV station en de aanleg van nieuwe 380kV hoogspanningslijnen van TenneT en de uitbreiding van het warmtenet van Ennatuurlijk ter hoogte van de N623. Daarnaast is de powerport regio Moerdijk een regio van nationaal belang voor de vestiging van energie-gerelateerde activiteiten en energie-infrastructuur.

De trajecten van dijkverbeteringen GENDO en WAD

Amervisie

In het kader van de Powerport regio Moerdijk maakt de gemeente afspraken met het Rijk en de provincie Noord-Brabant om de leefbaarheid van de kern Geertruidenberg te behouden. De gemeente Geertruidenberg stelt daartoe een ruimtelijke visie op voor het gebied. De gemeente geeft met de visie sturing aan de invulling van de ruimte in het gebied en het inpassen van de ontwikkelingen in het landschap. In het najaar van 2025 zijn 6 'Amer Ateliers' gehouden waarin input is verzameld voor de Amervisie. Het waterschap heeft deelgenomen aan deze Amer Ateliers. De Amervisie is in februari 2026 vastgesteld. Naar verwachting wordt eind 2026 een inrichtingsplan vastgesteld dat in 2027 wordt vastgelegd in de omgevingsvisie.

Amervisie

VISIE EN LEIDENDE PRINCIPES

Het vierde en laatste hoofdstuk beschrijft de visie en leidende principes om de ruimtelijke kwaliteit van het gebied in de toekomst te borgen. Voor beide deeltrajecten wordt eerst de visie geschetst: herkenbare, duurzame, natuurlijke en leefbare dijk. Vervolgens wordt per deeltraject deze visie benadrukt: wat betekent dit voor het deeltraject? Met de schematische dijktekeningen wordt aangegeven welke leidende principes belangrijk zijn bij de dijkversterking om de ruimtelijke kwaliteit in de toekomst te borgen.

4.1 Visie

Herkenbare dijk

De dijk vormt een herkenbaar lineair element in het landschap dat continuïteit biedt door het rivierengebied en als groene ader zichtbaar blijft in een industrieel en versteend landschap. Het profiel kenmerkt zich door duidelijke taluds, consistente kruinhoogtes, bermen en overgangen. Continuïteit in vorm, materiaalgebruik en beplanting versterkt de leesbaarheid en ruimtelijke coherentie. De dijk volgt het huidige tracé zoveel mogelijk, waardoor asverschuivingen worden voorkomen en de historische en cultuurhistorische leesbaarheid behouden blijft.

Duurzame dijk

De dijk is een stabiel en toekomstbestendig element dat bestand is tegen klimaatverandering, wateropgaven en toekomstige ontwikkelingen in het rivierenlandschap. Landschappelijke structuren zoals zichtlijnen, hoogtelijnen en historische elementen worden geïntegreerd, zodat cultuurhistorische identiteit en landschappelijke kwaliteit behouden blijven. Tegelijkertijd versterkt de dijk ecologische netwerken en ondersteunt hij biodiversiteit, waardoor zij multifunctioneel bijdraagt aan de ruimtelijke veerkracht van de regio.

Natuurlijke dijk

De dijk wordt ontworpen als rustig, extensief en ecologisch robuust landschapselement, met natuurlijke en uniforme materialen. De dijk wordt naadloos ingepast bij aangrenzende natuurgebieden zoals de Biesbosch en Kleine Nieuwe Dombosch, waarbij extensieve inrichting en afwezigheid van verharde paden of muurtjes de ecologische kwaliteit en belevingswaarde ondersteunen. De afwisseling van open en besloten zichtlijnen en landschapselementen zorgt voor een rijke visuele en ecologische ervaring langs het traject.

Leefbare dijk

De dijk vormt een beleefbaar en functioneel element in het landschap, waarbij recreatie en mobiliteit ondergeschikt zijn aan ecologie, waterveiligheid en landschappelijke samenhang. Als buffer tussen natuur, wonen en energie-infrastructuur versterkt hij de leefbaarheid van het gebied. Extensieve recreatieve routes, geïntegreerd in bestaande netwerkstructuren, maken de dijk toegankelijk voor bewoners en versterken haar rol als groene verbindingssader door het rivierenlandschap.

Duurzame dijk

Natuurlijke dijk

Leefbare dijk

4.2 Principes Geertruidenberg-Noord

Het dijktraject bij Geertruidenberg-Noord, de huidige primaire kering, vormt een herkenbare en structurerende groene ader in het landschap. In een sterk industriële omgeving biedt de dijk een duidelijk contrast en draagt zij bij aan de leefbaarheid, door een buffer te vormen tussen natuur en industrie, en tussen woongebieden en industriële zones. De dijk krijgt duidelijke contouren en voldoende afstand tot objecten, zodat zij visueel goed leesbaar blijft en de identiteit van het rivierenlandschap wordt versterkt.

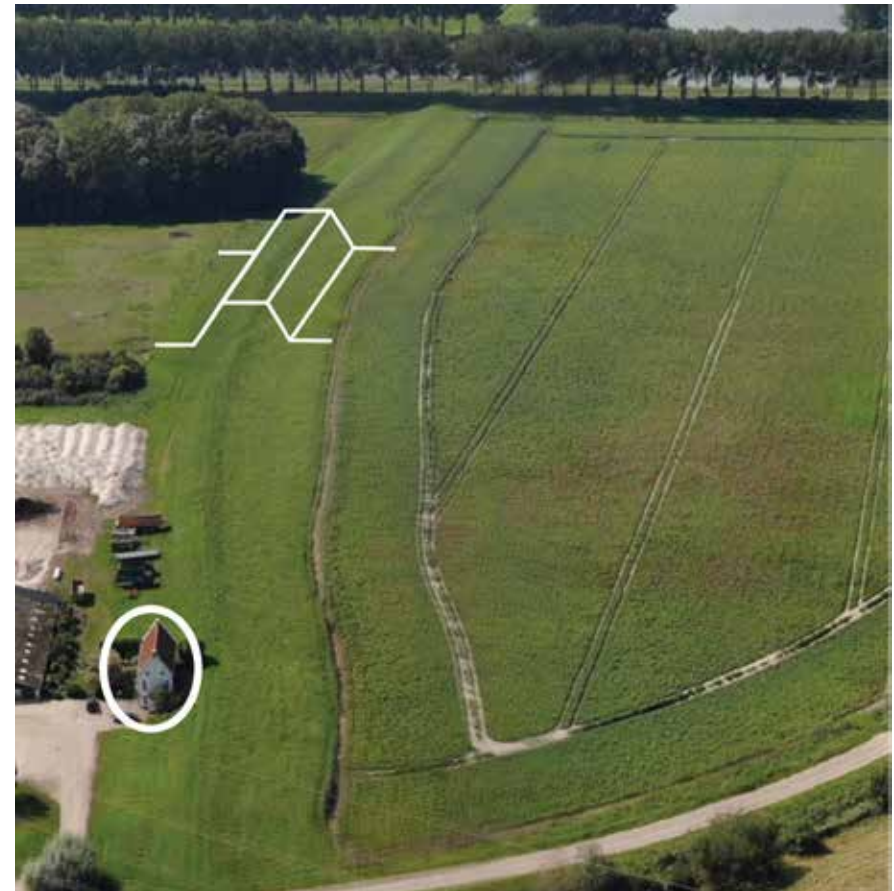
Door de dijk in het landschap op te nemen, ontstaat een multifunctioneel element: toegankelijk voor recreatie, verbonden met bestaande route- en ommetjesnetwerken, en geïntegreerd in verschillende landschapstypen. Tegelijkertijd versterkt het traject de samenhang met de Amersvisie en de ecologische structuur van de regio, door een groene buffer te vormen tussen energie-infrastructuur en woongebieden, en bij te dragen aan een veerkrachtig en beleefbaar landschap. Het traject sluit bovendien aan bij de Standhazensedijk (de historische liniedijk), waarmee een logische en herkenbare verbinding ontstaat binnen het grotere rivierenlandschap.

Daarnaast ligt het traject binnen de Zuiderwaterlinie, een belangrijk cultuurhistorisch element met forten, inundatievelden en zichtlijnen. In een eerder stadium is overwogen de huidige dijk terug te leggen naar de Standhazensedijk. De landschappelijke impact hiervan op de historische dijk is groot en daarom vanuit het perspectief van ruimtelijke kwaliteit ongewenst.

Een deel van het dijktraject is een natuurlijke dijk. Hier loopt het natuurlijk landschap tot aan de dijk. Om het landschappelijke en natuurlijke karakter te behouden wordt dit waar mogelijk gehandhaafd.

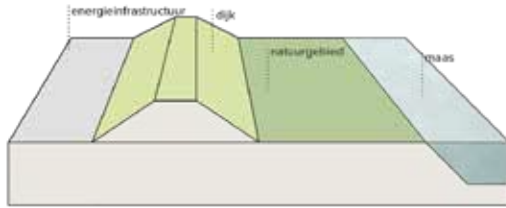

Bij dijkteruglegging heeft de nieuwe dijk een andere vorm en andere contouren dan de oude Liniedijk

Restant van de Zuiderwaterlinie; oud dijkhuisje en liniedijk

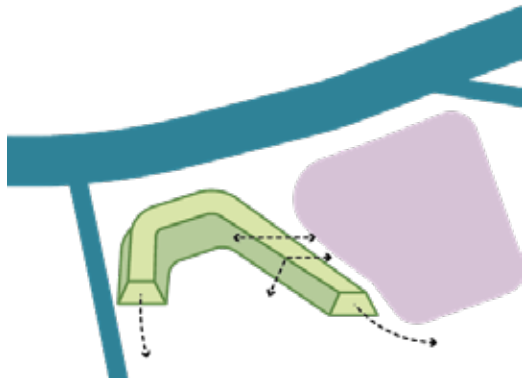
Duurzame dijk

Huidige doorsnede dijktraject Geertruidenberg-Noord

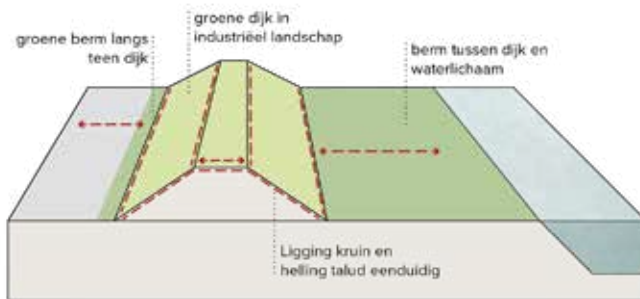
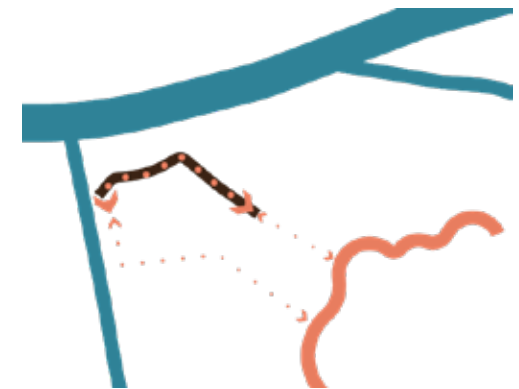
Herkenbare dijk

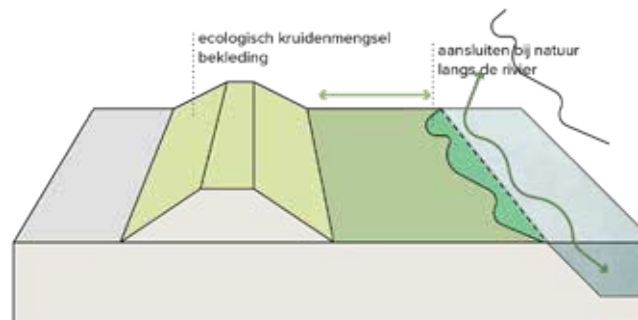
Natuurlijke dijk

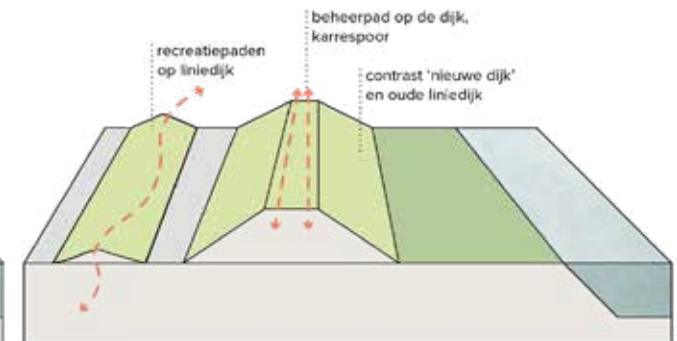
Leefbare dijk

Doorsnede herkenbare dijk

Doorsnede natuurlijke dijk

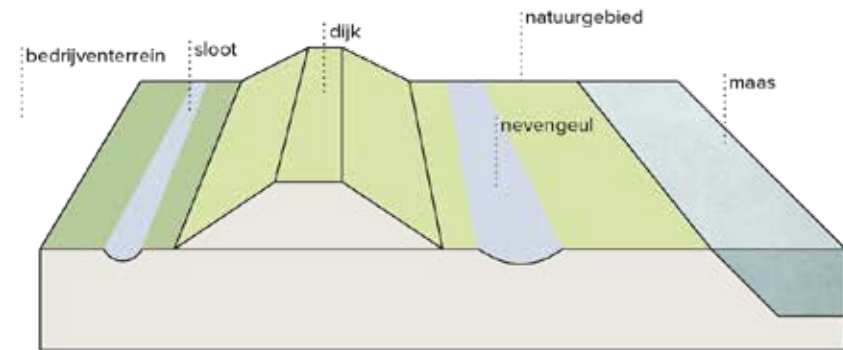
Doorsnede leefbare dijk

4.3 Principes Dombosch

De dijk bij Dombosch vormt een barrière tussen natuur en industrie, terwijl ze tegelijkertijd de doorlopende verbinding van natuur langs de Maas versterkt. Het landschap wordt tot aan de dijk benut, waardoor de dijk een integraal onderdeel van het natuurgebied wordt en de zichtbare ruimtelijke structuur van het rivierenlandschap ondersteunt.

Het gebruik van de dijk blijft rustig en extensief; intensieve recreatie of verharde paden zijn hier niet gewenst. Zo behoudt de dijk haar ecologische waarde, natuurlijke uitstraling en belevingskwaliteit, en blijft zij een stabiel en herkenbaar element in het landschap, waarin waterveiligheid en landschappelijke identiteit hand in hand gaan. Een deel van het dijktraject is een natuurlijke dijk, zoals eerder genoemd loopt het natuurlijke landschap tot aan de dijk. Om het landschappelijke karakter en de natuurlijke uitstraling te behouden wordt dit waar mogelijk gehandhaafd.

Eventuele constructies, zoals een muurtje, vormen een uitdaging om op een landschappelijk verantwoorde manier in te passen, zodat de natuurlijke uitstraling van de dijk zoveel mogelijk behouden blijft.

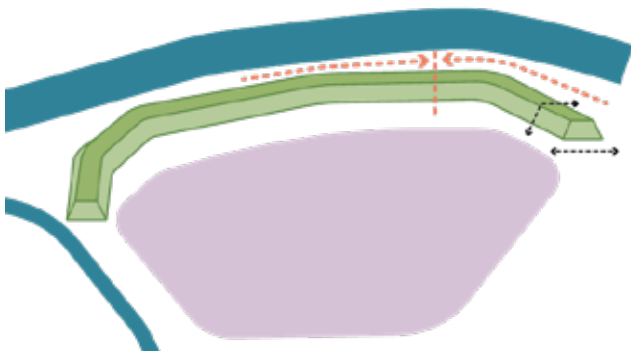

Huidige doorsnede dijktraject Dombosch

Duurzame dijk

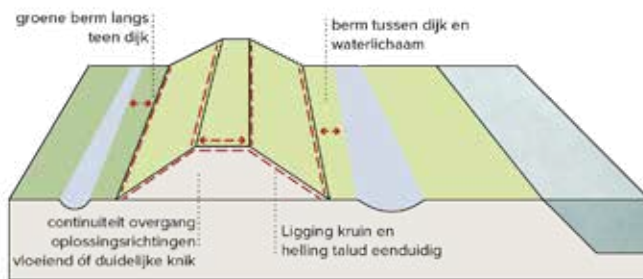
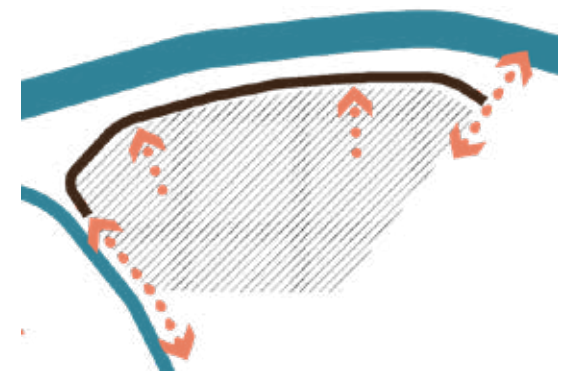
Herkenbare dijk

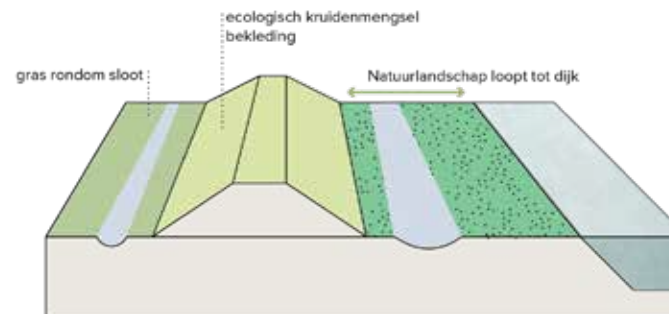
Natuurlijke dijk

Leefbare dijk

Doorsnede herkenbare dijk

Doorsnede natuurlijke dijk

Doorsnede leefbare dijk

---

5. Conclusies en aanbevelingen

De 4 leidende principes uit hoofdstuk 4 vormen samen de visie op de dijkversterking bij Geertruidenberg en Dombosch: een herkenbare, duurzame, natuurlijk en leefbare dijk. Deze principes zijn niet vrijblijvend, ze vloeien voort uit de specifieke waarden van het gebied en de rol die de dijk speelt in het landschappelijk beeld van het gebied. In dit hoofdstuk worden de principes vertaald naar concrete aanbevelingen voor het ontwerp. Waar de visie de gewenste richting beschrijft, biedt dit hoofdstuk handvatten voor de uitwerking: welke keuzes dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit, en waar liggen de belangrijkste aandachtspunten voor het verdere ontwerpproces.

Versterk de dijk als herkenbaar groen en multifunctioneel landschapselement

Het dijktraject bij Geertruidenberg-Noord en Dombosch vervult meerdere rollen tegelijk: het biedt waterveiligheid, fungeert als buffer tussen natuur, wonen en de energie-infrastructuur. Het vormt een visueel contrast in een sterk geïndustrialiseerd landschap. Dit meervoudige karakter is een kwaliteit die in het ontwerp actief benut en versterkt moet worden. De inrichting van de dijk dient deze samenhang te weerspiegelen, zodat de dijk herkenbaar blijft als groene ader die natuur, waterveiligheid en omgeving met elkaar verbindt.

Benut de dijk als ecologische verbinding met aangrenzende natuurgebieden

De dijk grenst direct aan natuurgebieden zoals de Kleine Nieuwe Dombosch en de Biesbosch, die onderdeel uitmaken van het Natura2000 netwerk en het Natuurnetwerk Brabant. Dit biedt kansen om de dijk niet alleen als waterkering in te richten, maar ook als ecologische verbingsstructuur. Door te kiezen voor natuurinclusieve taluds, extensieve bermen en halfverharde paden ondersteunt de dijk flora en fauna en draagt zij bij aan de biodiversiteit in het landschap. In het verdere ontwerp dienen deze kansen verkent te worden en waar mogelijk te worden toegepast.

Versterk de relatie met de Zuiderwaterlinie bij dijktraject Geertruidenberg-Noord

De zuiderwaterlinie is een bepalend cultuurhistorisch element in het gebied, met forten, inundatievelden en zichtlijnen als dragers van de landschappelijke identiteit. Zowel de provincie Noord-Brabant als de gemeente Geertruidenberg benadrukken in hun beleid het belang van integrale gebiedsontwikkeling, waarbij waterveiligheid, natuur, recreatie en cultuurhistorie in samenhang moet worden beschouwd. Bij de uitwerking van het dijktraject Geertruidenberg-Noord dient het ontwerp de cultuurhistorische waarden van de Zuiderwaterlinie te respecteren en waar mogelijk te versterken.

Borg de continuïteit van het dijktraject bij Dombosch

De huidige dijk bij Dombosch vormt een doorlopend groen traject dat een heldere scheiding biedt tussen natuur en industrie. Deze continuïteit is een kernkwaliteit die in het ontwerp beschermd moet worden. Wanneer meerdere oplossingsrichtingen voor hetzelfde dijktraject worden overwogen, dient zorgvuldig te worden beoordeeld welk effect dit heeft op de samenhang van dit traject. Als een knip onvermijdelijk is, dient dit landschappelijk vertaald te worden in een vloeiende overgang.

